

Jens Hadrup retter på et overløbsrør i Sølsted Mose. Niels Chr. Thomsen ser tørskoet på fra land. Vi hævede vandstanden sidste år i et forsøg på at drukne de mange piletræer. De levner nemlig ikke plads til så meget andet, fortæller Niels Christian Thomsen.

FOTO: ULRIK PEDERSEN

Sølsted Mose har fået en kærkommen overhaling

NATURPERLE: Den strenge vinter har gjort det muligt for Fugleværnsfondens frivillige at rydde gevaldigt op i mosen. Det er blandt andet blevet til 140 kubikmeter træflis, som er solgt til Bredebro Varmeværk. Mosen er en af få sønderjyske hedemoser med et helt specielt fugleliv.

Af **Martin Franciere**
Tlf. 7211 4061, maf@jv.dk

SØLSTED: Den langvarige og hårde vinter har været hård ved dyr og mennesker. Men den har også gjort det muligt at nå ud i afkroge i Sølsted Mose, som på grund af det sumpede terræn normalt er lukket land for mennesker.

I vinterens løb har isdannelse gjort det muligt for Fugleværnsfondens mange frivillige at naturpleje og skære ned i bevoksningen.

Det har blandt andet betydet skovning af masser af træ, noget af det – 140 kubikmeter flis – er allerede solgt til Bredebro Varmværk.

Unikt fugleliv

Fugleværnsfondens erhvervede cirka halvdelen af Sølsted Mose – 82 hektar – i perioden 1993-1996 for at bevare og forbedre den sjældne hedemose som et fristed for dyr og planter.

Indtil videre går det som planlagt. Her er et fugleliv uden side-stykke: bynkefugl, rødrygget torn-

skade, græshoppesanger, pung- og fyrremejser, rørhøg og nattergal, og senest har tranen taget fristedet til sig og begyndte at yngle i mosen.

– Det er vi meget stolte af, siger Mona Hadrup, der i sidste weekend var i mosen for at reparere hegnet, der omkranser dele af mosen.

Kreaturene skal snart på græs, og så er det rart, at de ikke går gennem indhegningen.

Mosen har op gennem tiden været genstand for tørveproduktion, men det stoppede midt i 1960'erne. En gammel, rusten tingest på hjul kan stadig ses, hvor den blev stillet for vel 40-50 år siden.

Sølsted Mose er på i alt 220 hektar. Det er en af de få og sjældne hedemoser, der er tilbage i Sønderjylland.

Selv om den ligger bare et stenkast fra den trafikerede hovedvej A11, så er det som at begive sig ind i en tidslomme, når man drejer fra

hovedvejen og ind til venstre ad den smalle vej, der til sidst stopper ved en parkeringsplads i udkanten af mosen. Her er ro, kun støjen fra en vindmølle høres – og så naturligvis trafikstøjen, når vindretningen kommer fra vest.

Nye hegnsplæ

Denne lørdag formiddag har fondens arbejdsgruppe erstattet 90 hegnsplæ med nye i akacietræ.

– Gran rådner for hurtigt, konstaterer Jens Hadrup, som i et par waders skal ned i mosen for at rette på et overløbsrør, der bevirker, at vandstanden øst for stien ligger 30-40 centimeter højere end vest for stien.

– Vi hævede vandstanden sidste år i et forsøg på at drukne de mange piletræer. De levner nemlig ikke plads til så meget andet, fortæller Niels Christian Thomsen.

Selv om det er Fugleværnsfondens areal, så er det åbent for det brede publikum. En afmærket, 2,5

kilometer lang sti fører gennem det sumpede område.

Visse steder har man sikret, at folk kan komme tørskoet gennem turen ved at lægge flis ud.

Området byder på massevis af store naturoplevelser. Og det hænger ikke alt sammen oppe i luften. Blandt andet findes den sjældne og fredede mosgøgeurt som et af ganske få steder i landet i Sølsted Mose. Gøgeurten, der egentlig er en orkidé, har smalle blade uden pletter og blomstrer i juni-juli.

Og hvis vi ser ned fra luften og jorden, så findes der i det iltfattige mosevand – angiveligt som det eneste sted i landet – den yderst sjældne ålelignende fisk, dyndsmørlingen. På sønderjysk kaldet »æ pifsål«. Den har fået navnet, fordi den piber, når den i et forsøg på overleve i det iltfattige vand går op til overfladen for at trække luft, som tvinges ned i dyndsmørlingens tarme, hvor ilten optages i blodet.

Tilbage i slutningen af 1960'erne stoppede man med at indvinde tørv fra Sølsted Mose. Et rustent aggregat minder om den svundne tid.

Sidste weekend gjorde Fugleværnsfondens frivillige klar til at kreaturerne kan lukkes ud i Sølsted Mose. 90 pæle blev skiftet og tråden strammet op. Niels Chr. Thomsen slæber her af sted med de gamle pæle.

Sidste weekend gjorde Fugleværnsfondens frivillige klar til at kreaturerne kan lukkes ud i Sølsted Mose. 90 pæle blev skiftet og tråden strammet op. Nicolai Asmussen, Peter Kjer Hansen og Jens Hadrup slæber her af sted med de gamle pæle.

” Vi hævdede vandstanden sidste år i et forsøg på at drukne de mange piletræer. De levner nemlig ikke plads til så meget andet.

Niels Chr. Thomsen

FAKTA

• SØLSTED MOSE

Sølsted Mose er på i alt 220 hektar. Det er en af de få og sjældne hedemose, der er tilbage i Sønderjylland. Fugleværnsfonden erhvervede cirka halvdelen af Sølsted Mose - 82 hektar - i perioden 1993-1996. Mange sjældne fugle og mosefugle holder til i Sølsted: Bynkefugl, rødrygget tornskade, græshoppesanger, pung- og fyrremejser, rørhøg, hørsegøg, nattergal og senest har tranen taget fristedet til sig. Foruden fugle findes den sjældne ålefisk, dyndsmørlingen, i Sølsted Mose. Desuden er der både hugorme og snoge og den sjældne orkidé, mosgøgeurt. En 2,5 km afmærket sti fører gennem naturperlen.

TØNDER

SIDE 4-5

Sølsted Mose har fået en overhaling

Den strenge vinter har gjort det muligt for Fugleværnsfondens frivillige at rydde op i Sølsted mose. Fugleværnsfondens mange frivillige har været i gang med naturpleje og skære ned i bevoksningen. Det har blandt andet betydet skovning af masser af træ; 140 kubikmeter flis er solgt til Bredebro Varmværk. Desuden er hegnet, der omkranser dele af mosen, blevet fornyet. En afmærket sti fører gennem det sumpede område, og her har man sikret, at folk kan komme tørskoet gennem ved at lægge flis ud på noget af stien.

Sølsted Mose.
FOTO: ULRIK PEDERSEN

Selv om positiv særbehandling kan have karakter af tvang.

Et andet aktiv, nemlig Tønder Festivalen, risikerer også at skulle kæmpe ekstra, hvis EU får held til at indføre moms på festivaler og andre foreninger, hvis penge ellers går til alment nyttige formål.

Carsten Panduro og resten af Tønder festivalen slår ind til videre koldt vand i blodet, men erkender samtidig, at det kan blive op ad bakke, hvis festivalen bliver pålagt at skulle betale moms. Lad os dog ikke håbe, at man i EU får held til at tage livet af endnu en positiv ting ved Tønder. En festival, der gør god reklame for Tønder langt ud over landets grænser.

At ikke alt er håbløst - heller ikke på det kulturelle område - kunne vi læse, da det kom frem, at Tønder Kunstmuseum er nomineret til Birkens Museumspris, der uddeles den 31. maj. Fire museer over hele landet er nomineret. Tønder er nomineret på grund af museets fokus på det nordiske. Alene det at være blevet nomineret er fornemt i sig selv, og slår endnu en gang fast, at Tønder Kunstmuseum kvalitativt kan måle sig med de store.

Men også, at det betaler sig at fokusere på det område, man er en del af i stedet for bare at kopiere andre.

Og fra kunst til skrald. For ikke alt der glimter, er det bare guld, også selv om det kommer fra velhavende folk om bord på store krydstogtskibe. Det flyder med skrald på Rømø strand. Man vurderer, at mere end 50 ton affald skulper op på de brede strande hvert år. Ikke kun vragskibe men altså også efterladenskaber fra folk på »havferie«. Cirka 20-50 ton bliver efterfølgende samlet op af folk fra Skov og Naturstyrelsen, så badende gæster og andre, der nyder den specielle natur ikke får spoleret naturoplevelsen. Hatten af for de mennesker, der nærmest udfører et Sisufos-arbejde, og et spark til dem, der mener, at man kan bruge havet som skraldespand. God søndag.

JV FORSIDE
2/5-10